

Binnen de algemene commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking bestond bij de fracties van de VVD, PvdA, CDA en PVV de behoefte de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking enkele vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking inzake de reactie op de motie van de leden Leegte en Agnes Mulder over mogelijkheden om de inzet van het Nederlandse bedrijfsleven bij nationale en internationale instrumenten te vergoten (Kamerstuk 33 916, nr. 23)

De voorzitter van de commissie,
De Roon

De adjunct-griffier van de commissie,
Wiskerke

Inbreng VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennis genomen van de brief en het rapport van de Minister naar aanleiding van de motie Leegte-Mulder. De leden van de VVD-fractie hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

In de brief van 10 december bespreekt de Minister drie manieren voor bevordering van de inzet van het eigen bedrijfsleven. Een van deze manieren is de strategische inzet van hulp in landen of sectoren. In de brief worden speerpunten genoemd die onder de topsectoren Water, Agri & Food, Tuinbouw en Life Sciences & Health vallen. Dit zijn slechts 5 van de 9 Nederlandse topsectoren. De leden van de VVD-fractie vragen zich af of de Minister ook mogelijkheden ziet voor de inzet van de andere vijf topsectoren (Chemie, Creatieve Industrie, Energie, High Tech en Logistiek) om de inzet van het bedrijfsleven te vergroten?

Wanneer we kijken naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) schrijft de Minister dat de Nederlandse ondernemer tegenwoordig bij één loket terecht kan voor vragen over ontwikkelingssamenwerking, IMVO en het bedrijfsleveninstrumentarium. Kan de Minister aangeven op welke wijze de totstandkoming van één loket bij het RVO heeft geleid tot een vergroting van de directe effecten? De leden van de VVD-fractie zouden graag een vergelijking zien van de situatie voor en na de totstandkoming van het één loket.

Op basis van het rapport concludeert de Minister dat het Verenigd Koninkrijk (VK) en Duitsland actief informatie en dienstverlening aanbieden aan het bedrijfsleven, waardoor zij een informatievoorsprong hebben op bedrijven uit andere landen. Ziet de Minister mogelijkheden voor verdere verbetering van de informatievoorziening aan het Nederlandse bedrijfsleven?

De Minister spreekt in de brief over de stroomlijning van het bedrijfsleven-instrumentarium. Deze zou Nederland op een hoger plan hebben gebracht op het niveau van informatievoorziening en dienstverlening. In het rapport wordt verwezen naar «grote stappen op het gebied van economische diplomatie en dienstverlening», door het onder andere nauwlettend volgen van aanbestedingsportalen en diensten van het VK en Duitsland en nauwe samenwerking tussen «verschillende organisaties». Kan de Minister nader toelichten wat het nauwlettend volgen van deze portalen en diensten inhoudt en oplevert? De leden van de VVD-fractie vragen daarnaast over welke «verschillende organisaties» er in het rapport gesproken wordt. Kan de Minister nader toelichten welke dit zijn en wat deze samenwerking oplevert? Ziet de Minister daarnaast mogelijkheden om verdere inzet van het Nederlandse bedrijfsleven te vergroten?

Inbreng PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het onderzoek naar de mogelijkheden om de inzet van het Nederlandse bedrijfsleven bij nationale en internationale aanbestedingen te vergroten (Kamerstuk 33 916, nr. 23). Graag willen zij het onderstaande inbrengen.

De leden van de PvdA-fractie blijven groot voorstander van het betrekken van lokale partijen bij Nederlandse aanbestedingen ten behoeve van ontwikkelingssamenwerking. Het meer toespitsen van het bedrijfsleven-instrumentarium op de Nederlandse sector zou resulteren in een kleinere

kans voor lokale partijen om zich te ontwikkelen en zou een doorn in het oog zijn voor potentiële Noord-Zuid partnerschappen.

Het belang van de mensen in ontwikkelingslanden moet bij ontwikkelings-samenwerking te allen tijde het uitgangspunt zijn, ook bij de combinatie van hulp en handel. Deze leden zijn dan ook blij met de bevestiging van deze benadering in de brief die de Minister de Kamer toezond (Kamerstuk 33 916, nr. 23) en stellen dat het bedrijfsleveninstrumentarium louter vraaggestuurd moet blijven. Daar kan bij uitstek gehoor aan worden gegeven door de mensen op de grond actief te betrekken, iets dat al bij de aanbestedingsprocedure moet beginnen.

Daarnaast moet elke vorm van ontwikkelingssamenwerking effectief en kwalitatief worden ingezet. De leden delen de keuze voor de koppeling van de speerpunten uit het Nederlands bedrijfsleveninstrumentarium aan de topsectoren. Dit neemt echter niet weg dat het van belang is om alle partijen die meedingen bij aanbestedingen vanuit het bedrijfsleveninstrumentarium gelijk te behandelen. Het is immers niet gezegd dat Nederlandse bedrijven altijd de meeste ontwikkelingsimpact realiseren.

Bij de landen die worden aangehaald in het onderzoek dat naar aanleiding van de motie-Leegte en Agnes Mulder is uitgevoerd, lijkt de nadruk te liggen op het betrekken van het eigen bedrijfsleven. Is de Minister, in haar positie als EU-Raadsvoorzitter, bereid om de goede ervaringen die Nederland heeft met het betrekken en direct toelaten van buitenlandse als ook lokale partijen actief te delen binnen de EU? De leden van de PvdA-fractie zien graag dat deze aanpak opvolging krijgt.

Zoals de leden van de PvdA-fractie, samen met de leden van de VVD-fractie, eerder bepleitten in de aangenomen motie-Jan Vos/Teeven (Kamerstuk 34 300 XVII, nr. 39) zien zij graag dat er wordt toegewerkt naar een meer strategische investeringsagenda waarin de verschillende instrumenten van het bedrijfsleveninstrumentarium een plaats hebben. Dit om grotere projecten te realiseren waarbij de fundamenten voor lokale economische groei worden gelegd. Een ambitie die wordt onderstreept door de conclusie in het eerder aangehaalde onderzoek: Nederlandse bedrijven profiteren meer van de indirecte effecten van aanbestedingen zoals de uitgebreide im- en exportmogelijkheden, dan van de directe aanbestedingseffecten. Kan de Minister aangeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de uitvoering van deze motie?

Bedrijven die gebruikmaken van het bedrijfsleveninstrumentarium dienen de internationale richtlijnen voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO), zoals onder andere beschreven in de OESO-richtlijnen voor multinationals, na te leven. Vooralsnog zijn er te veel klachten vanuit het maatschappelijk middenveld dat er, ook bij het centrale loket van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), niet altijd even veel aandacht aan IMVO wordt geschonken. De leden van de PvdA-fractie zien graag dat de inzet op IMVO door bedrijven die gebruikmaken van het bedrijfsleveninstrumentarium actiever wordt gemonitord. Welke opties ziet de Minister om dit aan te scherpen?

Hetzelfde geldt voor het in de ogen van de leden van de PvdA-fractie onvoldoende structureel benadrukken van IMVO bij handelsmissies. De Minister geeft in haar rapportage van de handelsmissies in de eerste helft van 2015 aan dat IMVO een rode draad vormt bij de missies. Echter er zijn nog steeds signalen vanuit het maatschappelijk middenveld dat dit sterk verschilt per missie. Deze leden zien graag dat het maatschappelijk middenveld bij elke handelsmissie op dezelfde wijze wordt betrokken om lokale en sectorrelevante informatie op het terrein van IMVO-risico's te

delen. Welke mogelijkheden ziet de Minister om IMVO bij missies beter te waarborgen, en daarmee te voorkomen dat IMVO ondanks alle goede intenties soms naar de achtergrond wordt geschoven? Dit is volgens de leden van de PvdA-fractie essentieel om de hulpcomponent in elke handelsmissie daadwerkelijk te waarborgen.

Inbreng CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie danken de Minister voor haar brief en het toegezonden onderzoek. Zij hebben daar nog vragen en opmerkingen bij.

De leden van de CDA-fractie vinden dat de brief van de Minister onvolgende ingaat op de motie Leegte en Agnes Mulder (Kamerstuk 33 916, nr. 21). Deze motie vraagt de Minister in kaart te brengen welke mogelijkheden er zijn om de inzet van het Nederlandse bedrijfsleven bij nationale en internationale instrumenten te vergroten, en daarbij de modellen van andere donoren te betrekken. In de brief concludeert de Minister op basis van een benchmark dat Nederland het eigenlijk vergelijkbaar doet met andere landen.

Wat de leden van de CDA-fractie betreft spreekt daar weinig ambitie uit. Het verbaast deze leden dat de Minister na de vergelijking op geen enkel punt een mogelijke verbetering ziet om de inzet van het Nederlandse bedrijfsleven te vergroten. Nederland moet zorgen dat ons bedrijfsleven ook in de toekomst een belangrijke rol blijft spelen in de mondiale ontwikkeling. Op dit moment komt van het bedrijfsleveninstrumentarium 10% tot 15% bij het Nederlandse bedrijfsleven terecht. Hoe gaat de Minister zich inspannen om dit percentage te verhogen? Deze vraag hangt sterk samen met de motie van de leden Agnes Mulder en Remco Dijkstra (Kamerstuk 31 793, nr. 133), die tijdens het debat over de klimaatop in Parijs is ingediend en is aangenomen. Ook in die motie wordt opgeroepen om het Nederlandse bedrijfsleven te betrekken bij door Nederland gefinancierde klimaatprojecten. Hoe staat het met de uitvoering van deze motie-Agnes Mulder/Remco Dijkstra, zo vragen de leden van de CDA-fractie?

De leden van de CDA-fractie zullen op een aantal punten nadere vragen stellen en opmerkingen maken. In de brief gaat de Minister niet in op de Nederlandse situatie met betrekking tot ODA- en non-ODA-instrumenten, terwijl in een combinatie hiervan mogelijkheden liggen om de kansen voor Nederlandse bedrijven te vergroten. Ziet de Minister deze mogelijkheden ook? Is de Minister bereid ook op dit onderdeel een nadere toelichting te geven?

Daarnaast missen de leden van de CDA-fractie de rol van ontwikkelingsbanken. In andere landen spelen publieke ontwikkelingsbanken een rol bij het arrangeren van de financiering en vervullen zij een rol in de projectontwikkeling. Bij de laatste begrotingsbehandeling is de motie-Jan Vos/Teeven (Kamerstuk 34 300 XVII, nr. 39) aangenomen. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister hoe het staat met de uitvoering van deze motie.

De leden van de CDA-fractie zien dat vroegtijdige betrokkenheid en samenwerking tussen het bedrijfsleven onderling en met de eigen overheid en de lokale overheid een belangrijke factor aan het worden is bij de ontwikkeling van grote projecten in het buitenland. Dit hangt sterk samen met de business case-benadering. Daar liggen kansen voor Nederlandse bedrijven in de ogen van de leden van de CDA-fractie. Herkent de Minister deze constatering van de leden van de CDA-fractie? Ziet zij in de projectontwikkelingsfase een rol voor ontwikkelingsbanken,

zoals FMO in Nederland? Zo ja, wil zij dit ook in Nederland verder ontwikkelen? Welke stappen gaat de Minister zetten om de business case-benadering mogelijk te maken?

De Minister concludeert uit de benchmark dat andere landen ook sterk inzetten op informatievoorziening over het bedrijfsleveninstrumentarium en dat Nederland de informatievoorziening en dienstverlening op een hoger plan gebracht heeft. De leden van de CDA-fractie hopen dat de Minister bereid is nog een stap verder te gaan om de mogelijkheden om het Nederlandse bedrijfsleven aan te laten sluiten bij Wereldbankprojecten en het internationaal klimaatfonds te vergroten, zoals bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk en Duitsland gebeurd. Daar wordt het bedrijfsleven snel ingelicht over nieuwe aanbestedingen en wordt zij actief geïnformeerd over de zakenkansen, bijvoorbeeld om als partner in een consortium op te treden. Voor Nederland betekent dit volgens de leden van de CDA-fractie dat er gezocht moet worden naar innovatieve manieren om financiering te combineren en naar een begeleidende rol door een instituut in de projectontwikkeling. Hoe gaat de Minister hier concreet vorm aan geven?

Inbreng PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennis genomen van de kabinetsreactie op de motie van de leden Leegte en Agnes Mulder over mogelijkheden om de inzet van het Nederlandse bedrijfsleven bij nationale en internationale instrumenten te vergroten (Kamerstuk 33 916, nr. 23). De leden van de PVV-fractie hebben hierbij nog enkele vragen.

Kan het verband tussen elke euro die is uitgegeven aan bilaterale ontwikkelingssamenwerking door Nederland en de groei voor de Nederlandse export nader onderbouwd worden?

Is hier sprake van een causaal verband? Zo ja, kan dit aangetoond worden?

Wat wordt bedoeld met «maximale benutting» van het potentieel van het Nederlandse bedrijfsleven in ontwikkelingssamenwerking? Hoeveel geld wordt er per jaar door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) uitgegeven om ondernemers te informeren over de mogelijkheden die de verschillende bedrijfsleveninstrumenten gericht op inclusieve economische groei in ontwikkelingslanden bieden?